

Kalaallit Nunaanni upperisaqarneq tunngavigalugu inunniq sullissisarneq – kristumiussutsimik akuerinninneq

ag.

maginninneq 1950

t – Najoqqutassat

p takussutissartai,
siornatigut. Nuuk:

Atuakkiorfik.
*uillu allat akornanni
ik.*

taasiatt. Kalaallisut

ni nassaassaavoq).

*i mumisitsiniamit
Kabelvåg, Norge.*

r/Sociale_forhold/

orsiutit tunuppaat.

ogaluttuarisaanerup

issaatigaa. Kristeligt

70-1778.

ik sorsuutiginninneq.

kalaallit ajoqit. Nuuk:

Allattoq Steven Arnfjord¹

Aallaqqaasiut

Ullutsinni Kalaallit Nunaanni upperisat sammiviat akuerineqassava? Pilertortumik akissut tassaavoq naamik, upperisaq inunnut ataasiakkaanut tunngasutut isigineqartarmat. Ajornartorsiulli pilersarpoq upperisaq ullumikkut nalinginnaasutut killiliussanit soorlu assersuutigalugu nunagisami ilagiinnit amerlanerussuteqartunit aamma ilagiinnit ikinnerusunit inuiaqatigiinni atugarissaartuni inunniq isumaginninnermi iliuuseqartussanngoraangat. Tassani upperisaq kikkunnit tamanit aamma politikkut suliassaqarfinngornerusarpoq. Nuummi soorlu assersuutigalugu faith based organizations, FBO, (Upperisaq tunngavigalugu suliniaqatigiiffit)² arlaqartut isumaginninnermi takussaapput. Immikkoortumi matumani imminut akerlerisoq oqallisigineqartoq tassaavoq illuatungaatigut pisortatigoortumik ingerlatsinermut tunngasutigut atugarissaarnermi ikiortissaq sunaluunniit pisariaqartinneqartoq – illuatungaatigut killilerujussuarmik FBO-nik politikkut suleqateqarnerup pitsaaqtai arlaqartut, aamma ajornartorsiutinik pilersinnaasunik arlaqartunik uparuaasoqarluni Kalaallit Nunaanni FBO inissikkaangat inunnillu isumaginninnermi aamma ajoqersuinermerik ataqatigiissillugit suliaqaleraangat.

Upperisaq tunngavigalugu isumaginninnermi sullissineq immini suliatigut immikkoortuuvoq kalaallini inunniq isumaginninnermik imaluunniit atugarissaarnermerik ilisimatusarnermi siornatigut erseqqissumik qitiutinnejartarsimanngitsoq. Taamaakkaluartoq kristumiussutsimik suliniaqatigiiffit assiginngitsut suliaqartarsimapput ajoqersuinermerik suliaqarnerminni atorfillit aammattaaq inunniq isumaginninnermi suliaqartarsimallutik.

- Qujanarsuaq kapitalimit atuaqqittumut atia oqaatigineqanngilaq, pitsangorsaataasunik isumatuunik siunnersuuteqarpoq. Qujanaq suliniaqatigiiffinnut apersorneqarnissaminnt piffissamik immikkoortitsisimasunut aamma minnerunngitsumik Per Arnfjordimut qujanaq qasusuilluni kukkunersiuneranut aamma oqaaseqaataanut, tamatigut allaaserisamit pitsangortitsisartunik.
- FBO't nalinginnaasumik tassaapput upperisat nutajunerusut suliniaqatigiiffi. Taakkua amerlanersaat Kalaallit Nunaannut pigaangamik nunami maani kristumiussutsimi tunngaviusut ingerlateqqillugit sulisarput.

B. INOQATINIK NALLITTUINEQ INUNNILLU ISUMAGINNINNERMI SULINEQ

Inunnik isumaginninnermi sullissinerinnaq aaqqissuussamik isumaginninnermi sullissinermit immikkoortinneqarpoq, sullitat qitiutillugit, suliassap sularinerani aamma inatsisiliornermi kristumiussuseq tunngavigalugu suliniaqatigiiffimmit isumassuinermit iliuuseqarnermit - aamma akuttunngitsumik nammineq kajumissuseq tunngavigalugu suliaqarneq (Furness & Gilligan, 2012). Suliniaqatigiiffinni arlalinni upperisamik aamma isumaginninnermi sullissinerup avissaartinnissaa ajornakusuussaaq. Tamakku suliat Hans Egedep kristumiussuseq aallaavigalugu nunasiaateqarnissamik 1721-mi suliaqarnerani illi Kalaallit Nunaanni ingerlanneqarsimapput ilaatigut unittarlutik.

Kalaallit Nunaata kristumiunit nunasiaatinngortinnejarnera akerleriiffiusutut sammisaavoq. Nunasiaataareernerup kingornatigut isummersornerni assersuutissarpasuaqarpoq, ingammik isummersornerit nunap inoqqaavisa uppernerminni periusiannut akulerussimasut ilisarnaataat. Nunasiaatinngortitsineq taava tamatuma nunasiaataajunnaaqqinnermik kinguneqarnissaa naatsorsuutigineqarsinnaanngilaq. Fanonip nunasiaatinngornermik paasinninnerani isuma nunamit nunasiangortumit tarnikkut nunasiaatinngornermut nuuttarpoq - tamanna Fanonip tarnip aseruunneratut taavaa (Fanon, 1968). Edward Saidip atuakkiaani uani Orientalism 1978-imeersumi ajornartorsiut siusissukkut isummersorfigineqarpoq siusinnerusukkut aaqqissuussinerusoq: nunasiaataanerup ingerlanneqareersimanerata kingornatigut pilersinneqaqissinnaanngitsoq:

“For orientalism brings one up directly against that question – that is, to realizing that political imperialism governs an entire field of study, imagination, and scholarly institutions – in such a way as to make it's avoidance an intellectual and historical impossibility”

(Said 1978, 14)

Alfred Memmip ilageeqarneq toqqaannartumik nunasiaateqarnermut qilersorpaq:

“The relations between the church (Catholic or Protestant) and colonialism are more complex than is heard among thinkers of the left. To be sure, the church has greatly assisted the colonialist; backing his ventures, helping his conscience, contributing to the acceptance of colonization—even by the colonized.”

(Memmi 1991, 109)

Kalaallit Nunaat aallaavigigutsigu aammattaaq kristumiussuseq sianissutsikkut nunasiaataalernertut isigisinnaavarput. Kalaallit naalagaaffimmuit nalunaajaataat uani isumaqanngilaq upperisap aamma atugarissaarnerup nunasiaataajunnaarnerannik. Said aamma Fanon malillugit tassaavoq sianissutsikkut aamma kulturikkut periutsit pigineqalereersut tassani pineqarput politikkut akuliunnikkut imaaliallaannaq peerneqarsinnaanngitsut. Uani immikkut inunnik isumaginninnermi sullissinerup samminiarnerani - ingammillu skandinaviamut atugarissaarnermik paasinnittarnerat

aallaavigalugu inunniq isumaginninneq – taava qaqtigoortuuvoq nunasiaataareernerup kingornatigut skandinaviamut atugarissaarnermut nutaalialasumut suliaqarnerannut isorinnittumik sammivilinnik naammattuuinissaq. Kalaallit Nunaat tassuunakkut immikkorluinnaq ippoq. Kalaallit Nunaanni atugarissaarnerup atuutilersinneqarnera uppernermi periuseq akulerussimasoq pillugu isummat akerleriinnerannut erseqqissumik assingusoqarpoq. Atugarissaarnermi periuseq sulisartut pitsaanerusunik atugaqalernissamik imaluunniit kalaallit atugarissaarnerusut naakkittarnerusumik periutsimik kissaateqarnerannit pilersinnejanganngilaq. Pineqartut tassaapput Kalaallit Nunaanni nunasiaateqartut qaffasinnerpaamik inisisimasut, taakku 4.000 kilometerinik ungasitsigisumi akuerineqartussamik siunnersuuteqartut.

Uani immikkoortumi maannakkut inunniq isumaginninnermi suliaqarneq sammivilerneqarpoq, aamma tamanna faith based organisations-inut, (upperisaq tunngavigalugu suliniaqatigiiffinnut), Sorsunnersuup Kingulliup kingornatigulli Kalaallit Nunaanni najuutilersimasunut, qanoq iliuuseqarniarnerannut sanilliunneqarpoq. Immikkoortumi qitiutinneqartoq kristumiut suliniaqatigiiffiippooq, nunarsuarmi upperisat angisuut allat kalaallit upperisaqartut akornanni suli annikitsuinnarmik ingerlanneqarmata. Kalaallit biskepeqarfiannit oqaatigineqarpoq kalaallit innuttaasut 95 %-it sinneqartut ilagiinnut ilaasut. Danskit aviisiata allaat kalaallit nunarsuarmi uppernerpaatut allaaserai (Søndergaard, 2017a).

1990-ikkut kingornatigut nunarsuarmi killermi upperisaq tunngavigalugu inunniq isumaginninnermik suliaqarneq ilisimatusarnikkut qitiutinneqartorujussuanngorpoq. Tassani aammattaaq kristumiut suliniaqatigiiffii pineqarput. Tamatumunnga patsisaapput pisut annertuut marluk. Ilaatigut amerikami præsidentip George Buship inatsisiliaa taaneqartartoq: "Personal Responsibility and Work Opportunity Reconciliation Act" 1996-imeersoq (US Congress, 1996). Inatsimmi aalajangerneqarpoq pisortat suli amerlanerusunik aningaasaliissuteqartarsinnaassasut upperisaq tunngavigalugu ikiuiniaqatigiiffinnut aamma suliniaqatigiiffinnut namminersortunut, kingornatigut FBO-nik taaneqartalersunut.

Pisoq alla annertooq atugarissaarnermut tunngatillugu USA-mi – aamma silarsuarmi killermi nunani allani – aningaasartuutit qaffakkiartornerannut attuumassuteqarpoq, nalinginnaasumik atugarissaarfiusumik naalagaaffimmik ingerlatsineq ingerlaavartumik akitsoriartuinnarmat. Nunani Danmarkimi, Norgemi aamma Sverigemi taakkuinnaat eqqarsaatigalugit aningaasartuutit inunniq isumaginninnermut tunngasunut nunat taakku 1970-imi BNP-iannit 15 %-it missaannik amerlassuseqarput 2015-imi 25 %-it missaannik amerlassuseqalersimallutik (Esteban & Roser, 2016). Tamanna ilutigalugu new public management ingerlatsinermi naalakkisaartitsinertut atorneqalerpoq, immikkualuttunik aqtsineq, piffissamik aqtsineq, aamma tamatumunnga ilanngullugu pisortat isumaginninnermi naalagaaffiat annertooq, 1980-ikkunni aamma 1990-ikkunni ilisimaneqartoq, ingerlaavartumik annikillisaaffigineqalerpoq (Ferguson et al., 2007; Manuel & Glatzer, 2019). Tamanna FBO-nut pitsaasunik atugassaqartitsilerpoq atugarissaarnermut tunngasutigut sullissinermik neqerooruteqartutut. Tamakku ilisarnaatit Kalaallit Nunaanni

aammattaaq isumaginninnikkut ajornartorsiornermut tunngatillugu takussaalerput, tassani FBO-t suliaqarnerat kristumiussutsimik ukiut 300-t matuma siornatigut aallartinneqarsimasumik tunngaveqarpoq.

Piitsunut tunissutinit aamma piitsuuneq pillugu inatsisinit isumassuinerterik ataatsimiititaliamut

Ilageeqarneq pillugu oqaluttuarisaanerup Kalaallit Nunaanni aamma Skandinaviami naalagaaffiit atugarissaarfiusuni atugassaritaasut assigiinngissutaat naalagaaffiup aamma ilagiit akornanni isumaginninnermi suliassat pillugit isumaqatigiinniarneri takuneqarsinnaavoq. Isumaqatigiinniarnerit taakkua Kalaallit Nunaanni nunasiaatingorsimasumi ingerlanneqanngitsutut oqaatigineqarsinnaapput, tassani ilagiit qanoq atuunnissaat oqallisigineqanngilaq, ingammik inuiaqatigiit atugarissaartut ilusilerneqarnissaat illuatungeriilluni oqaloqatigiissutiginissaat inissinneqanngilaq, tamanna naalagaaffinni killilorsorneqanngitsunik nalinginnaasuugaluarpoq. Taamaattumik matuma ataani Kalaallit Nunaani kristumiut aaqqissuussaanerpiaat qitiutinnejarpoq aamma tamatuma kingusinnerusukkut inunniq isumaginninnermi sullissinermi inuiaqatigiit aaqqissuussaaneranni qanoq inissisimasimanersoq.

Naalagaaffiit atugarissaarfiusut nutaaliat pilersinnejarnerat pillugit ilisimatusarneq nalinginnaasumik aallartinneqartarpoq piitsut pillugit inatsisit aamma inatsisit innuttaasunut utoqqarnut, uillarnernut aamma meeqqanut tungasut misissornerisigut. Inuiaqatigiit atugarissaartut ilisarnaatigaat isumaginninnermi sullissinert innuttaasunut assigiinngitsunut qanoq aaqqissuunnejarsimanerat. Ilagiit inunniq inuuniarnerminni ajornartooqqajaasunik ikiuisarnermi aaqqissuussinerisa ilusilerneqarnerat, inatsisinit piitsunut tunngasunit aaqqissuussaasumik suliarineqartunit pisoqaaneruvoq. Europami ilagiinni takusinnaavarput inunniq inuuniarnerminni ajornartooqqajaasunik ikiuisarnerup aaqqissuussaanerusumik ingerlanneqarnerata aallartinneqarnera.

Ukiuni akullerni naalagaaffik sanngiitsoq pissutsinik pilersitsisarpoq tassani pisariaqalersarluni ilagiit inunniq inuuniarnerminni ajornartooqqajaasunik isumaginnittariaqalerlutik. Isumaginninnermi suliatigut atatillugu tamatigut pineqartanngilaq namminissarsiuunnginnej - ilagiit piitsunut tunissutinik agguassineq annannissamut aqqutissavittut isigisarpaat (Christiansen et al., 2010). Lutherip aaqqissuusseqqinnerata nalaani 1600-kkut missaanni takuneqarsinnaavoq piitsunik ikiuisarnermut akisussaaffiup ilagiinnit illoqarfimmi aqutsisunut nuukkiartorneqarnera. 1700-kkunni ilagiit ilagiissitik amerliartortippaat ajoqersuinermik suliaqarnermikkut aammattaaq nunap inoqqaavisa akornanni. 1800-kkunni ilagiit tamat oqallinneranni peqataapput isumaginninnermi ikiuisarnermut tunngatillugu. Atuakkap matuma tamakkerluni aallaavigaa 1700-kkut Hans Egedep Kalaallit Nunaanni ajoqersuinera sioqquullugu Indiaaqqani inussiat akornanni ajoqersuinermik suliaqartoqarpoq (Balle, 1921). Kalaallit Nunaannut ajoqersuiartortitsinerup kingornatigut norgimiut ilagiit saamit akornanni ajoqersuiartorput. Norgemiut ilagiit sulinerat

ajornakusoopoq isorartussutsit pissutigalugit aamma saamit angalaannarlutik kulturiat, kisianni tamanna iluatsippoq saamit najukkani ajoqitut ilinniartinnerisigut (Knudsen, 2000). Oqaluffinnik inissiinerit, tulaassivit kiisalu ajoqit aamma palasit aalajangersimasumik atorfinitssinnejartut upperisaq tunngavigalugu aaqqissuussaallutillu aamma siunissamut pilersaarusrarluni inissitaapput naalagaaffimmut aamma nunasiaatilitut pissaanilinnut sinniisuitaallutik. Ilisimatusarnermik suliaqartartoq Harald Gustafsson isumaqarpoq tamatumunnga atatillugu palasit aallartinnerani susaqarnerisa misissuiffigineqarnerat annikippallaartoq. Tamatumunnga atatillugu Sverigemi palasit kisimiillutik naalagaaffiup aqtsisorai. Kisitsisit allattorneqartut piitsunik isumassuineq isumagaat piffissallu oqaluussisarfimmi atukkamik ilarujussua naalagaaffimmit nalunaarutinik aamma inatsisinik nutaanik ilagiinnut atuffassinermut atortarpaat (Gustafsson, 2000).

Iliusissatut pilersaarut najukkami aqutsisutut inissinnejartut aammattaaq Thuesenip Kalaallit Nunaanni ajoqit susassaqarnerat pillugu allaaserisaani erseqqissarneqarpoq. Thuesenip sammivaa upperisamit aamma inunniq isumaginninnermit qaaqquneqarneq, ajoqit pisussaaffilerneqarput isumaginninnermi pisussaaffeqarnissamik tamanna innuttaasunut akisussaassuseqarnertut atuarsinnaavarput (Thuesen, 2007, pp. 312-313). Inuiaqatigiinnut akisussaassuseqarneq danskit atugarissaarnerat pillugu oqaluttuami 1800-kkut ingerlanerini erseqqissarneqarpoq, taamani biskopit Martensenip aamma Monradip uummaarissumik oqallisigaat socialisme tunngavigalugu ileqqorissaarneq aamma liberalisme tunngavigalugu anersaakkut sammiveqarneq (Christiansen et al., 2010, pp. 102-103).³

Kalaallit Nunaanni 1700-kunni pineqarpoq kristumiussutsimik isiginnilluni Hans Egedep tikinnera kingornatigullu Herrnhutit. Piffissami tamatumanili isumaginninnermi ikiorsiinerup pilertiartornera takuneqarsinnaavoq. Soorlu assersuutigalugu Hans Egede ukiuni 15-ini tamaaniinnermini meeqqat angajoqqaqanngitsut marlussuit imminnut pisippai, ajoqersuinermilu ikiortissatut ilinniartillugit. (Thuesen, 2007, p. 48). Tamanna naleqquttumik periarfissarsinermut attuumassuteqarsinnaavoq Egedep ikiorteqarnissamut periarfissatut takusimasaatut. Imaassinaavoq aammattaaq kristumiutut naakkittarnerusimasoq imaluunniit taakkua marluutillugit akulerullugit (Gimmi Olsenip allaaserisaani tamatumunnga assersuutit assingusut ilaapput). Danskit aamma herrnhutit ilagiissiminnut periusiat malunnaateqarluartumik assigiinngissuseqarpoq. Danskit europamiut inooriaasiat attatiinnarpaat tamatumani pineqarunarpoq niuerneq, ajoqersuineq

³ Tamatuma nalaani Grundtvigip erinarsuut una "Langt højere bjerge så vide på jord – Nunarsuarmi qaqqanik allanik portuneqarpoq" tassani ilaavoq isumaginninnermi politikkimut tunngasoq tusaamasaq "Og da har i rigdom vi drevet det vidt, når få har for meget og færre for lidt – Pisuujugassi ingerlalluarpuget, ikittuunnaat peqarpallaarpata ikinneillu pissakinnerullutik" taamanikkullu arlaleriarluni Tuluit Nunaannut angalasarpoq nunami tassani The Poor Laws (piitsunut inatsisit) atuutilersinneqarnerisa nalaani. (Abrahamowitz, 2017).

aamma nunasiangortitsineq siullertut – kiisalu ilageeqarneq tullinnguullugu. Kalaallinit kuisitsitsineq kingusissukkut ingerlappaa siulliullugu nuna ilikkarniaqqaarpaa (Gad, 1969; Schultz-Lorentzen, 1921). Herrnhuttinut killormoorpoq. Kuisinneqarnissaq tuaviuuppaat taava ilagiinnut ilanngukkaanni isumaavoq, naasorissaaviini najugaqarnissaq tamaanilu inooqataalluni (Andersen, 1969).⁴

Atugarissaarneq pillugu oqaluttuarisaanermi 1800-kkut tassaapput H. J. Rinkip atuuffia. Nuummi 1857-imi Rink, Samuel Kleinschmidt, Jakob Lindorff aamma Carl Janssen peqatigalugit naalagaaffimmut siunnersuuteqarput paarsisut pilersinneqarnissaat pillugu. Siunnersuuteqartut taakkua sisamat allaaserivaat inuit ileqqorissuugaluarlutik aningasatigut ikiorserneqartariaqartut – inuuniarnermikkut ajornartorsiuteqalersimasut ikiorneqarnissaat pivaat tamanna inoqatinik ikuisiaqarnertut taallugu (Rink, 1857, pp. 633-634). Erseqqippoq Kalaallit Nunaanni 1800-kkunni isumaginninnermi ajornartorsiuteqartoqartoq. Piffissap ilaani pissakillortarnermut assersuutissarpassuaqarpoq. Piniagassat ajornakusuulertarput – nunami taamatullu imaani. Pissakillornerup nalaani innuttaasut akiitsoqalertarput. 1806-imi Qeqertarsuatsiaani pisiniarfimmi assistenti Heilmann imatut allappoq:

“Ullut tamaasa maannakkut takkuttalerput qullerminnut orsumik atorniarlutik aamma nerisassanut ikorseqqullutik; arlaannik naaggaarniaraanni tamanna inuppalaanngilaq; tassami pissakinnerat annertoqaaq aamma maannakkut taamatut pisoqnerata nalaanni taakkununnga allatut ajornarluinnarpoq.”

(Gad 1974, 64)

Taamaattumik arlaannik iliuuseqartoqartariaqarpoq tamanna tikillugu iliuuserisimasat inunnik isumaginninnermi ikorsiiakkut agguassineq naligiinngippallaqimmat. Paarsisut pilersinneqarmata atorfistik tunngavigalugit ilaasortaasut tassaapput ajoqersuisut (kingusinnerusukkut palasi) niuertoq, nakorsaq, ajoqiuneq aamma aallaqqaataani Qatanngutigiinniani ajoqersuisut (Marquardt et al., 2017). Tassa imaappoq atorfistik tunngavigalugit ilaasortaasunit pingasut kristumiussutsimik aaqqissuussinermut attuumassuteqarput. Taamaallillutik ilagiinnit sinniisuititat siusissukkut isumaginninnermi ingerlatsinermut ilaareerput. Ilagiit taamatut peqataanerat ataannarpoq paarsisoqnermit kommuneraadinut aaqqissuussisoqarmat 1911-mi Styrelseslov atuutilermat. Aqutsinermi nutaami Kalaallit Nunaannik allaffissornikkut aqutsineq ataatsimoortinneqarpoq, aqutsisoqfimmut ataatsimut ilagiit aamma atuarfik kisiisa pinnagit (Kretz, 1912, p. 216). Kommunini sysselrådit pilersinneqarput inunnik timimikkut aamma tarnimikkut innarlutilinnik isumaginnittussat. Tassani nakorsaq, palasi aamma niuertoq atorfistik tunngavigalugit ilaasortaapput (Indenrigsministeriet, 1928, pp. 510-535). Kalaallit

4 Takuuk Inge Kleivanip Kalaallit Nunaanni Herrnhuttit pillugit atuakkat naqissimasut immikkoortukkaarlugit sukumiisut allattugai pisoqanerulaartoq (Kleivan, 1983).

Nunaanni ilagiit pisortatigoortumik atuunnerat 1900-kkunni sivisuumik ingerlaqqippoq. Ilagiit sussaqnerat kigaatsumik isumaginninnermut sammivallaarunnaariartorpoq – atuarfeqarnerup aaqqissuussaaneranut samminerulerluni, allaat 1967-ip kingornatigut provsti atorfini tunngavigalugu skoledirektionimut ilaasortaavoq, tassanngaanniit nuna tamakkerlugu atuarfeqarfik nakkutigineqarpoq (Gam, 1972). Landsrådimik aamma kommuninik aqtsineq pillugu inatsimmi – inatsit 1950-imeersoq – ilagiit atuarfeqarfimmit immikkoortinneqarput kiisalu ilagiit sinniisutitaat kommuneraadini peqataajunnaarput (Dansk Institut for Internationale Studier, 2007, pp. 119-123; Grønlandsudvalget af 1960, 1964). Ilagiit isumaginninnermi aaqqissuussinermi susasaqnerisa annikillisinneqarneratigut ilimagineqarsinnaavoq ilagiit aaqqissuussaanertut atuunnertik sungiukkiartoraat, tassani naatsorsuutigineqarnani inunnik isumaginninnermi politikkimut ilaajunnaarnissa. Nuna tamakkerlugu ilagiit isumaginninnermi pisussaaffeqarnerat annikilliarpoq, kiisalu tamatumunnga atatillugu inunnik isumaginninnermi politikkut aallusseqataanera.⁵ Tassani ingerlaasermi ilagiit isumaginninnermi sussaqnerata akuerineqarnera annikillisinneqarpoq. Inuiaqatigiit kalaallit ilagiit isumaginninnermi politikkimut ilaasutut paasinninnerat peeriartortinneqarpoq. Namminersornerullutik Oqartussat 1979-im i atulermata ingerlaaseq tamanna naammassineqartutut oqaatigineqarsinnaavoq.

Oqaluttuarisaanermi ataasiakkaanik pisoqarpoq ilagiit sungiusimasaminnit qimatsilaarnerinik aamma inunnik isumaginninnermi politikkip oqallisigineqarnerani peqataallutik, soorlu assersuutigalugu kingullermi 2010-kkunni taamani ilagiit isumaginninnermi sussaqnerat sammineqarpoq. Aviisimi Kristeligt Dagbladimi ilagiit kalaallit inunnik isumaginninnermi akisussaassuseqarnerat isumaginninnermut politikkimut atatillugu oqallisigineqarpoq, tamatumani pineqarluni inuit angerlarsimaffeqanngitsut amerlisimanerat. Taamanikkut biskopiusoq Sofie Petersen aviisimut oqarpoq:

“Kalaallit Nunaammi piitsuussuseq aamma Kalaallit Nunaanni piitsut aamma pisuut akornanni assigiinngissut malunnarpoq. Uannut kissaatiginarpoq ilagiit kristumiutut isumassuinermerik suliaqarnermi suli annertunerumik akulerunnissaat, kisianni uanga biskopitut tamatuma pinissaa taamaallaat kaammattuutigisinnaavara. Suliaqarnissaq naqqiniit naajartortinneqartariaqarpoq.”

(Søndergaard, 2017b)

Biskopip pingaartippaa ilagiit inunnik isumaginninnermut akisussaassuseqarnerata marloqiusamik paasineqarnissa. Siulleq tassaavoq kristumiutut isumassuinermerik

⁵ Taamaattoqannginna illoqarfinti mikinerusuni takuneqarsinnaavoq. Narsami 2011-mi ilisimatusarnermerik suliaqarnermi ilisimatinneqarpugut illoqarfimmi pinaveersaartitsinermik ataatsimiiitaliaqartoq tessani ilaasortaallutik isumaginnittoqarfik, politiit aamma palasi. Palasi tassaavoq Finn Lynge.

suliaqarnerunissaq. Aappaa tassaavoq kristumiutut isumassuinermi suliaqarnerup aaqqissuunneqarnissaa naqqaniit naajartortinnejartariaqartoq. Inunnik isumaginninnej politikkikkut isigalugu isumaginninermi ajornartorsiutinit kristumiutut isumassuinermi suliaqarneq eqqortoq imaluunniit naqqaniit naajartortsinissaq utaqqineqanngilaq. Inunnik isumaginninermi ajornartorsiutit piupput apeqquataitinnagu, tamakkua qanoq isiginninnej tunngavigalugu paasineqassanersut. Soorlu assersuutigalugu inunnik isumaginninermi ajornartorsiutit isumaginninermi aaqqissuussinertut atuarsinnaavagut, tamannalu immikkoortitsissutigalugu qanoq ataqtigittumik pilersnerannik paasinnittooqarsinnaavoq. Kisianni marxismemii paasinnittaaseq tunngavigalugu pioererput. Ajornartuulerneq aaqqissuussinernngilaq. Tamanna toqqaannartuuvoq toqqaannartumik sunniuteqartoq, tassani inissaqarnissamik ajornartorsiut inissaqarnissamik ajornartorsiutaavoq.

Unnusarfittut inissani unnuisoqarsinnaavoq aalakkoorluni qaatunnissaq akersuuffigiitigalugu, kommunip isumaginninermi siunnersuisartuata akuerissavaa inuttut isumaginninermi atugarisatigut nikeriarsimaneq, taava isumaginnittooqarfik aaqtigalugu inissarsinissamut ikiorneqassaaq – tamanna pippat qitornaq ulloq unnuarlu paaqqinnittarfimmi inissinneqarsimasoq angerlartinneqarsinnaavoq. Nikanarsaataavoq nammineq angerlarsimaffimmi, taamaattumik peqannginneq pissutigalugu ineqarnermut akiliutinik akiliinissamut kinguaattoorsimaneq pissutigalugu, juullisiorsinnaannginneq. Ilungersorluni aningasanik naammattunik pissarsinissaq jakki paniup apersortinnermini kissaatigisa tunniussinnaajumallugu, tamatuma naalaani nammineq unnusarfittut inissami najugaqartilluni. Pisut tamakku utaqqisanggillat suliniaqatigiiffiup soorlu ilagiittut ittup inunnik isumaginninermi suliaqarnissaminut aaqqissuussinissamik arlaannik aallartiffissaminik pilersaarusiornnerani.

Upperisaq tunngavigalugu inunnik sullissinerup Kalaallit Nunaanni pisariaqartinneqarnera

Upperisaq tunngavigalugu inunnik sullissinissamut tunngaviusumik piumasaqaataavoq FBO-t suliaqarnissaannut piumasaqaatip pigineqarnissaa. Soorlu assersuutigalugu nunani nunarsuarmi nunat pingajuisut taaneqartartuni aamma nunarsuarmi nunani aaqqiagiinngiffiusuni tamanna akilerneqarsinnaanngilaq. Kalaallit Nunaanni pisariaqartitsineq takussaalerpoq pisortat oqartussaasuinit inunnik sullissinissamut, innuttaasut akornanni pisariaqartineqalersutut nutaatut atuutilersumut, piareersaanermi kigaappallaamik nuukkiartortsisoqarnera. Ullutsinni Kalaallit Nunaanni atugarissaarneq ataatsimut isigigutsigu tamanna tatisimaneqarpoq. Inunnik isumaginninermut politikki tatisimaneqarpoq inunnik isumaginninermut politikkimi matussusigassat amigaateqarpoq, tamakkua ingerlaavartumik innuttaasut ajornartorsioqqajaasut pisariaqartitaanut allanngorartunut naleqqussarneqartussaammata. Pisoq nutaajuneq tassavoq innuttaasut angerlarsimaffeqanngitsut amerliartuinnartut. Soorlu assersuutigalugu nalilerneqarpoq 2015-imit 2020-mut Nuummi angerlarsimaffeqanngitsut marloriaatinngorsimassasut

150-init ikinnerpaamik 300-nut (Petersen, 2017). Arnanik persuttaasarnerit amerliartorput (Kalaallit Nunaanni Politiiit, 2019), kiisalu pisuut aamma piitsut assigiinngissuteqarnerat annertusiartorpoq.

Tamanna ingerlatillugu politikkikut aamma inatsisitigut sulinermi meeqqat qitiutinneqarput, tamatumani inunniq isumaginninnermi politikkimi ineriartorneq annertunerusoq takuneqarsinnaavoq.

Ilimagineqartariaqarpoq uppertut inunniq isumaginninnermi ikiuiniaqatigiit inunniq isumaginninnermi suliaqarnermikkut tapertaasinnaasut. Suliniaqatigiiffit assiginngitsut ukiuni qulikkaani aammattaaq taamaaliorismapput. Inunniq isumaginninnermi suliaqarneq eqqartorutsigu upperisaqarnermut attuumassuteqartillugu suliarineqartoq, taava Kalaallit Nunaanni inunniq isumaginninnermi suliaqarneq kristumiussusernik ajoqersuiartornertut pisoqaatigaaq.

Upperisaq tunngavigalugu inunniq isumaginninnermik suliaqarneq pineqarpal, taava tassani maani nunatsinni pineqartoq tassaavoq inunniq isumaginninnermik suliaqarneq kristumiussutsimut nunasiaatitsisunngortitsisumut attuumassuteqartoq aamma taassuma inuiaqatigiinnut ingerlaqqinera kalaallinut ilagiinnut - kisianni ingammik kristumiut peqatigiiffiat nutaanerusunut atatillugu taakkut suliaqarnerat - soorlu KFUK (kristumiut arnanut inuuusuttunut peqatigiiffiat 1990 tikillugu ingerlasoq, Frelsens Hær (ilagiit naalagaaffimmut attuumassuteqanngitsut 2012-), Sørmandsmissionen (indre mission 1970-) imarsiortut angerlarsimaffinik ingerlatsisut, Kofoeds Skole (kristumiussutsimik tunngaveqarluni aallartinneqarpoq 2014-), Jesu Små Søstre/Jiisusip najaarai (katuullit mattuttut, Nuummi taamaatipput 2017-imi) aamma Ebenezer (ilagiit naalagaaffimmut attuumassuteqanngitsut evangelisk - Plymouth Brethren 1970-).

Inunniq isumaginninnermi suliaqarneq Namminersornerullutik Oqartussaanerup atuutilernerata nalaani inersimasunik inuuniarnermikkut ajornartorsioqqajaasunik sullissineq ilagiit kalaallit (vicebiskop Jens Christian Chemnitzimit) aamma KFUK (kristumiut arnanut inuuusuttunut peqatigiiffiat) akornanni sullissinermi suleqatigiinneq (Truels Jensen, 1993). Suleqatigiinnerup nalaani Nuummi unnuisarfik (herbergi) siulleq 1976-imi pilersinneqarpoq (Harild et al., 1987; Vammen, 2003). Unnuisarfik KFUK-mit ingerlanneqarpoq. FBO-t aamma NGO-t suliaqarnerat Kalaallit Nunaanni nunasiaataanerulli nalaami ingerlanneqarpoq, soorlu assersuutigalugu Red Barnet Kalaallit Nunaannut tikimmat - ingammik nuna tamakkerlugu peqqissutimik misissuinerup inerniliinerata kingornatigut, meeqqat pineqartillugit imaappoq: "manna tikillugu kommunit ikiusarnerat erliguussineruallaarsimavoq aamma qularnanngitsumik annikippallaarluni"

(Ministeriet for Grønland, 1952 Nr. 1949 qupp. 131). Red Barnet takkukkami tunngavigisaa danskit naalagaaffianit akuersaarneqarneruvoq, kisianni tusanngilarput ilumut kalaallit innuttaasut suliniaqatigiiffit piunissaannik soqutiginissimanersut. Pisut assingusut Røde Korsimut aamma Mødrehjælpemimut il.il. tunngatillugit pipput, taakkua piffissap ingerlanerani Landsrådimut isumaqatigiissuteqarput.

Angerlarsimaffeqanngitsut pillugit ajornartorsiut uterfigeqqikkutsigu aamma 2021, taava ilaatigut amigaatigaavut pisortatigoortumik isumaliutit akuerisaasut amigaatigaavut, inatsisit inunniq angerlarsimaffeqannginnermik eqqugaasunik illersuisut - aamma angerlarsimaffeqannginnermik akiuiniarluni iliuusissat. Inunniq isumaginninnermi politikkimi sammisaq nunani allanik FBO-t suliaqarnerat annertuumik ingerlanneqartoq takussaavoq. FBO-t suliaqarnerat akuttunngitsumik qujarunneqartarpooq - kisianni ajornartorsiutitaqannngitsuusarnani. Soorlu assersuutigalugu tamatuma ajornartorsiutaasarnera Watkinsonimit misissorneqarsimavoq, upperisaq tunngavigalugu isumaginninnermi suliaqarnerup suleqatigiit aamma NGO-t naligiissitaanermik sammisaqartunik unamminartoqartitsinera, soorlu assersuutigalugu inuiaqatigiit akornanni isummanik assigiinnngitsunik paasinninnerunissamik sulissuteqartunik (Watkinson, 2015). Furnessip aamma Gilliganip tunngavilersorpaat upperisaq tunngavigalugu iliuuseqarnerit pisortatigoortumik atugarissaarnermut periutsimut akerliliusutut isigneqarsinnaasut (Furness & Gilligan, 2012). Taamaattoqarmat socialdemokratiskiusumik naalagaaffimmik atugarissaarnermut iluseq nalunngisarput, annertunerumik namminersortunik ingerlanneqalerpoq aamma annertunerumik inunnut ataasiakkaanut tunnganerulerluni (Esping Andersen, 1990; Esping-Andersen & Esping-Andersen, 2002).

Nuuk allaavigalugu suli ilisimatusarnikkut misissuiffiginngilarput upperisaq tunngavigalugu sullissineq upperisarsiorttuunngitsumik ingerlatsinernik allaanerusumik ingerlanersoq. Killiffik tassaavoq upperisarsiorttuunngitsumik ingerlatsineq suli aallartikkiartuaarneqarmat, tamatumani pineqarpata isumaginninnikkut iliuusissat innuttaasunut angerlarsimaffeqannginnermik eqqugaasimasunut. Kofoeds Skolemi isumaginninnikkut sullissisoqarpoq aallaqaataani ilagiinnit naaggaartunit tunngaveqartumik aallartinneqartumik. Frelsens Hær cafémik ingerlatsivoq kiisalu Sømandsmissionimit isertitsivinni inissinneqarsimasut pulaarneqartarpot inuttut attaveqarneq pilersinniarlugu. Pisortat ingerlatsiviisa upperisaq tunngavigalugu inunniq isumaginninnermik sullissinerit ilaat pilertortumik akuersaarsimavaat - aamma taamaattumik atugarissaarnikkut ingerlatsinerit innuttaasunut taakkununnga iliuuserineqartut suliniaqatigiiffinnit privatinik ingerlanneqarnerat akuersaarlugu. Taamaattumik kalaallini inuiaqatigiinni atugarissaartuni suli manna tikillugu isumaginninnermi politikkimi pingaarnertut iliuusissatut pilersaaruteqanngiffiusumi, suliassat amerlasuut akornanni ataasiakkaat imaluunniit inuiaqatigiinni atugarissaarfiusuni sammisat immikkoortut, tassani pisariaqartitsineq paasineqarpat ingerlanneqartarpot, imaluunniit nilliaatiginnineq ima annertutigippat politikerit salliunerit tamanna tusaanngitsuusaaginnarsinnaanagu.

Maannakkut isumaginninnermi ajornartorsiortut akornanni sullissinermi ajornartorsiut malunnartoq tassaavoq, oqartussaasut ukiut ikittuinnaat marluk-pingasut ingerlanerini isumaginninnermi sullissinermik suliniaqatigiiffinnit privatinut suliassanngorttsisimanerat - tassanilu atorneqarput upperisaq tunngavigalugu neqeroorutit soorlu Frelsens Hær sullissinermi neqeroorutinik, inersimasunik isumassuinermi suliassanik, nassuaassisussatut. Taamaaliornikkut oqartussaasut sammisassaat socialdemokratiskiusumik

tunngaveqaraluartup nalorninartunngorsinnaanera liberalismemimik nutaamik inunnik isumaginninnermut politikki tunngaveqalerluni, tassani siusinnerusukkut sullissinerit tamanut atuuttut privatinik ingerlatstisunit ingerlanneqalerlutik - isumaginninnermi atituumik neqeroorutaagaluartut atugarissaarnermut tunngasut aningasaateqarfinit nerukitsumik immikkut suliassanngorlutik. Piitsunut ikuuitutit aallartissimasoq Namminersornerullutik Oqartussat peqqussutaanni siusinnerusuni ikiorneqarnissamut pisinnaatiaaffinngortoq, maannakkut isumaginninnermi sullissinertut inissinneqarnissaa aarlerinaateqalerpoq, tassani pisariaqartinneqassallutik suliniutinut aningaasaliissutit. Kingullermi pineqarpuit isumaginninnermi iliuuserisanik politikkut aqutsinermi oqallisigisassat.

FBO-t najuunnerat aqqutigalugu akuerinninneq

Ilisimatusarnermik suliaqarnermi FBO siullermik naapinnejarpuit 2015-imi angerlarsimaffeqannginnermik misissuinermut atatillugu. Frelsens Hærími palasi Nuummi sulinerat pillugu apersornissaanik qinnuigaarpuit (Arnfjord, 2015). Apeqqutigineqarmat Nuummi sulinerminnut kajumissuseqarnerat sumik tunngaveqarnersoq akivoq: "Uanga isiginninnera tunngavigalugu ajornanngitsuovoq, tassa kajumissuseq uanni tunngaveqarpoq Guutip asanninneranik."

Aamma Frelsens Hærími upperisaq:

Inuit ilisimavaat suna ornillugu. Amerlasuujupput bibelimik ilisimasaqtut aamma Guutip oqaasia ilisimavaat - tamanna taakkununnga navianangilaq imaluunniit killissanik qaangiinerunani.

(Apersuineq Frelsens Hær Nuuk 2015).

Ilisimatusarnermut tunngatillugu apersuisarnerit amerlasoorpassuit ingerlassimallugit nassuerutigissavara, akissutigisaq tamanna - aamma uanga nammineq ilukkut aalassanneria sillimaffigisimannginnakkit: "Ila sunaana oqaluuserigaa?" Tamanna uannut nutaajuvoq kalaallit akornanni innuttaasunik misissuinermut atatillugu suliniaqatigiffimmi naammattuuineq, Guutimik aallaaveqarluni oqaluuserinnittumik. Immaqa ilimagisimaluarpara upperisamut tunngasoq kingusinnerusukkut tikinnejearumaartoq. Akerlianik isumaginninnermi sullissineq pillugu innuttaasunik ajornartorsiortunik sullissinermi apersuinermut killiliussanngorluinnarpoq. Ukiut marluk qaangiuttut 2017-imi Frelsens Hærími apersuinerit nutaat ingerlappagut, tamatumani qitiutinneqarput arnat ajornartorsiuteqartut. Tassani Frelsens Hærímit oqaatigineqarpoq:

"Frelsens Hærími Officeritut aamma palasitut marluulluta inunnik upperisaat aamma Jiisusimut aqqut pillugit oqaloqateqartarpugut. Ilaat orniguttarput oqaluttuarlutik Jiisusimik upperinninnermik itinerulernissaat kissaatigalugu. Jiisusimik ujartuineq

taanna imaasinnaavoq piviusumik tunngavilitut isigigaanni aammattaaq tassaasoq toqqissimamanerunissamik ujartuineq.”
 (Apersuineq Frelsens Hær Nuuk 2017)

FBO alla isumaginninnermut tunngasumi tassaavoq Ebenezer – qatanngutigiinniatut ingerlasoq. Suliniaqatigiiffiup 1975-imili meeqlanik aamma ilaquaannik assarsortitsisarneq ingerlattarpaat, tassani bibelimi atuartitsineq ilaasarpooq. Aasaanerani tammaarsimaartnererit angajoqqaanit annertuumik atorneqartarput qitornaminnut feierfissatut, taamaallillutik aasaanerani sulinngiffeqarnerminni allamut saalaarniassammata. Ebenezerit nittartakkaminni upperisaminnut tunngasunut erseqqitsipput:

“Kikkut tamarmik Jiisusi Kristusimut uppertut inuttut annaassisimittut siunersisisimasut, annassinaanatik sinnerlutik toqusimanera pigitinnagu, tikilluaqquaapput. Eqqaaniarparput toqunera uagut sumiiftsinni pisumi tassani – tamanna kimulluunniit inunngoqqissimasumut tamanna pingaarnersaavoq.”
 (Ebenezer.gl, 2020)

Kofoeds Skole aamma Nuummi atuarfiat nutaaq suliniaqatigiiffittut assersuutaavoq, kristumiussuseq tunngavigalugu Danmarkimi aallartinneqarsimasoq – kisianni ukioq 2021-mi FBO-tut taaneqarsinnaanngitsoq, upperisaq kisimi qitiusutut tunngavigneqanngimmat. Atuarfiit kikkunnut tamanut ammapput uppertunut aamma uppinngitsunut, taamaattorli Kofoeds Skole qanimat misissoraanni aallaqqaataanit maleruaqqusat pingaernerit kristumiussutsimik tunngaveqarput:

Kofoeds Skolemi sulineq marloqiusamik asanninnermik oqariartuummik aallaaveqarpoq... Tassani illugiilluni inuunermi piumasaqaat ammukaartoq aamma sanimukaartoq pineqarput. Tassunga ilaapput Guutip naalagaaffianut ilaassagaanni katitikkat imaluunniit sunniutit pisariaqartinneqartut. Imaluunniit Jiisusimit namminermit oqaatigineqartut, inatsisinik ilisimasoq aperimmat: “Ajoqersuisoq, qanoq iliussaanga inuuneq naassaanngitsoq kingornussariumallugu?” Jiisusip akivaa: “Inatsisini qanoq allassimava? Suut taakkunani atuarpigit? Akivorlu: “Naalagaq Guutit asassavat ..., tullillu ilittut asassavat.” Jiisusi oqarpoq: “Eqqortumik akivutit. Taamaaliorit, taava inuussaatit.”

(Luk. 10, 25-29).

(Bjørkøe 2011, 28-29)

Upperisamut tunngasut FBO-p immikkoortippaa NGO-mit soorlu assersuutigalugu Røde Korsit, NGO-mi tassani ilaasortaanissamut upperisaq piumasaqaataanngilaq, sulisunut imaluunniit upperisamik aalajangersimasumik isumaqarneq sinnerlugu ajoqersuinissamut.

Upperisaq tunngavigalugu isumaginninnermi sullissineq aamma atugarissaarneq

Inunnik isumaginninnermi suliaqarneq naalakkersuinermut atasumik atugarissaarnerup iluani tassani pineqarpoq naleqquttorsiorluni suliaqarneq inuttaasumut iluaqutaasumik kinguneqarnersoq. Allatut oqaatigalugu aperisoqarsinnaavoq upperisaq tunngavigalugu inunnik isumaginninnermi sullissineq Kalaallit Nunaanni atugarissaarnermut tapertaanersoq? FBO-t aamma NGO-t peqatigalugit iluuseqarnermi siuariartorneq oqartussaasut allaffissornermi ingerlatsinerannit allaanerusoq. Ajornartoornerit pigaangata soorlu assersuutigalugit nunarsuaq tamakkerlugu nappaalanerit tuniluuttut, qimaasut amerlavallaartut imaluunniit tassangaannartumik aningaasarsiornikkut appariartoqarnera, taava NGO-t aamma FBO-t pilertortumik upalungaarsimanermik pilersitsisinnaapput, pisortat ingerlatsiviinit piareersimaffigineqanngitsuni, politikkikkut tapersorsorneqanngitsunik imaluunniit qitiutinneqanngitsunik.

Taamaattumik inunnik ikiuniarnermi aamma isumaginninnermi suliaqarnerit akuerineqarnissaat pilertortumik naleqquttunngortinneqartarpooq. Taamaattumik uani allaaserisami kapitalimi apeqqummut pingaarnermut tassaasumut inunnik isumaginninnermi politikkikkut kristumiut suliniaqatigiiffisa inunnik isumaginninnermi sullissinerat akuerineqarsinnaanersoq, naatsumik akissutissaq tassaavoq "aap". Inooqatigiit pissusaannik ilisimatusarnermi nutaalianngortumik oqaluttuarnermut ilaavoq inuiaqatigiit atugarissaartut atuutileraangata aammattaaq inuiaqatigiinni inuinnarnit akisussaassuseqarneq nuukkiartinneqartarpooq oqartussaasut ingerlatsinerannut. Oqartussaasut allaffissornermi ingerlatsinerat pisariusutut isigineqartarpooq. Gruppinut immikkoortiterisarput, suussutsinut immikkoortiterisarput aamma innuttaasut atugarissaarnermi pissarsinissamut pisariaqartitsinerat nalilersortarpaat. Habermasip inuiaqatigiinnit nutaaliaasunit isornartorsiunerani pineqarluinnartoq tassaavoq, periuseq taanna demokratiskiusutut illersorneqartoq (tassani kikkut tamarmik assigiimmik pineqarmata apeqquatainnagit inisisimaneq, atorfegarneq imaluunniit inuttut inisisimaneq) tamatuma inuk nunasiaatinngortittaraa inuttut nammineq eqqarsarsinnaasutut, inuunermut tulleriissaarineq tunngavigalugu aaqqissuussinernut nunasiaatinngortillugu, tassani inuk misigisarpooq suussutsinut immikkoortitsineqarnissamut pisariaqartitsilersutut sullinneqarnissani piinnarlugu (Habermas, 1996). Ingerlatsinerup nunasiaatinngortinnera tassaavoq marxisme tunngavigalugu eqqarsartaatsip pisoqaanerusup takornartanngortitsinera tamanna tassani oqartussaasut ingerlatsinerannut nuunneqarpoq. Fabrikkimi nioqqutissiornerup atortunngortitsinerata aammattaaq sulisartoq atortunngortippaa (Israel, 1969).

Inuiaqatigiinni atugarissaartuni nutaaliaasunilu takornartanngortitsineq sullinneqartunngortinneqarneq aqqutigalugu pisarpoq, tamanna pissarpoq arnat

qimarguiannut inissaqalernissaq, siusinaartumik soraarnerussutisianik pisartagaqalernissaq imaluunniit qitornap ulluunerani paaqqinnittarfimmi akeqanngitsumik inissinneqarnissaq sioqqullugu.

Periutsit tamakku nunasiaattingorermut tunngasut, tassaanngitsut siusinnerusukkut naalagaaffit nunasiaatillit piliaat kisiannili maannakkut pisut, demokratii tunngavigalugu oqartussaasut ingerlatsineranni akuerisaasumik innuttaasut inuunerannut tunngasut (aamma isumassuineq aamma ikiorserneqarneq suugaluortorluunniit sioqqullugu sullinnejartunngortinnejarniq) imaarutsitsisoq, tamanna suliniaqatigiiffinnit immernejarsinnaavoq, taakkua iliuuserisaminni inuk salliuuttarmassuk suliap normua salliuutinnagu.

Ajornartorsiut annertuninngussaaq erseqqissaraanni upperisaq tunngavigalugu inunnik isumaginninnermi suliaqarneq piviusumik tassaasoq inunnik isumaginninnermi politikkimut tapertaasoq, inuuniarnermanni ajornartorsioqqajaasunut iliuuseqarnissamut sammisutut, taamaattumik oqartussaasut ingerlatsinneranni iliuusissatut pilersaaruteqartoqassaaq aamma politikkeqassaaq FBO-nut tunngatillugu sulinermi atugassanik. Tamakku soorlu assersuutigalugu tassaasinnaapput FBO-nut suliffeqarfittut pilersaarutit, nakkutilliineq aamma nalilersuineq. Kisianni aammattaaq aningasaateqarfinni oqartussaasut aningasaateqassapput qinnuteqarfiusinnaasunik. FBO-t suliarisaasa ilaat aningasanik tapiffigineqarnikkut pisussatut isigineqartut - tamakkua suunerat paasineqarsimassaaq. Naggataatigut pineqarsinnaavoq inatsisitigut suliaqarnissaq FBO-t qanoq inuiaqatigiinni atugarissaartuni piviusumik suleqatigiinniarfittut suleqatigineqartutut inissinneqarnissaat.

Uppertut suliniaqatigiiffii inunnik isumaginninnermi suliaqarnermi ilanguteqqinniarlutik misiliippata, tassa inuit inuunerminni ajornartooqqajaanerisa nalaani, taava maanna Kalaallit Nunaanni atugarissaarnikkut ingerlatsinissaq arlalitsigut qujarunnarpoq (Arnfjord, 2020). Tamanna Skandinaviami ilisimaneqarpoq kisianni aammattaaq Amerikami Avannerlermi nalinginnaasuuvvoq, tassa FBO-t unammillernermermi sungiussisimanerat, tamatumani pineqarpat oqartussaasut aningasaataannik qinnuteqarnissaq kiisalq naalagaaffimmi atugarissaarfiusumik sammineqarpallaanngitsunik nassaarnissanut tunngatillugu. Tamatumani FBO-t pikkoriffigaat sullissinermik neqerooruteqarsinnaanertik, tamanna oqartussaasut ingerlatsineranni akuttunngitsumik aningasanik pissuteqartumik salliuutinneqarunnaarsimappat. Tamatumani siusinnerusukkut oqartussaasunit aningaasalerneqartartut FBO-t sulisuinit taarserneqartarput, FBO-nit nammineq piumassusertik tunngavigalugu sulisunit ilaneqartartoq.

FBO-t Kalaallit Nunaannut tikissimassagaluarpat, Hans Egede ukiut 300-t qaangiuttut matuma siornatigut tikissimannngikkaluarpat taavalu kristumiuvussuseq tunngavigalugu nunasiangortitsillutik? Aap, taamaappoq. Sunaluunniit apeqquaatinngagu tikissimassagaluarput. Assiginnngissuseq unaavoq Frelsens Hærimit oqariartutigineqartut tunngavigalugit kulturi pillugu ilisimasat pigineqalereersimasut nangillugit kristumiunngorermut ingerlateeqqinnejarsinnaapput. Immaqa aammattaaq imaassinnaavoq FBO-nut tunngaviusumik paasinninnissat sulissutigeqqaarnissaat pisariaqanngitsoq -

Najoqqutassat allassimasut

- Abrahamowitz, F. (2017). Grundtvig: Danmark til lykke (3. i.e. ny). People'sPress.
- Andersen, P. (1969). Herrnhuterne i Grønland. Tidsskriftet Grønland, 2(3).
- Arnfjord, S. (2015). Forskning I Williamscafe. Visionmission, 55.
- Arnfjord, S. (2020). Challenges with Greenland's Social Policies – How we meet the call for social, political awareness (forth coming). In P. Stern (Ed.), *The Inuit World*. Routledge.
- Balle, F. (1921). Brødremenighedens Indsats. In Chr. Ludwigs (Ed.), 1721–1921 – Tohundredaarsdagen for den grønlandske Missions Begyndelse. Lohse.
- Bjørkøe, J. A. (2011). Værdighed i tiden: Hjælp til selvhjælp på kristent og folkeligt grundlag: Kofoeds Skoles idémæssige grundlag, etik og menneskesyn, pædagogiske grundmetode og organisatoriske identitet. Kofoeds Skole.
- Christiansen, N. F., Johansen, H. Chr., & Jørn Henrik Petersen. (2010). Periodens idéstrømning. In Jørn Henrik Petersen, K. Petersen, & N. F. Christiansen (Eds.), *Dansk Velfærdshistorie—Frem mod socialhjælpsstaten*. Syddansk Universitetsforlag.
- Dansk Institut for Internationale Studier. (2007). Afviklingen af Grønlands Kolonistatus 1945-54 – En historisk udredning. Dansk Institut for Internationale Studier.
- Ebenezer.gl. (2020). Aktiviteter. Ebenezer.Gl. <https://ebenezer.gl/aktiviteter-2/>
- Esping Andersen, G. (1990). *The Three Worlds Of Welfare Capitalism*. Polity Press.
- Esping-Andersen, G., & Esping-Andersen, G. (2002). *Why we need a new welfare state*. Oxford University Press.
- Esteban, O.-O., & Roser, M. (2016). Government Spending. Our World in Data (Oxford). <https://ourworldindata.org/government-spending>
- Fanon, F. (1968). *Fordømte Her På Jorden*. Rhodos.
- Ferguson, K. M., Wu, Q., Spruijt-Metz, D., & Dyrness, G. (2007). Outcomes Evaluation in Faith-Based Social Services: Are We Evaluating Faith Accurately? *Research on Social Work Practice*, 17(2), 264-276.
- Furness, S., & Gilligan, P. (2012). Faith-based Organisations and UK Welfare Services: Exploring Some Ongoing Dilemmas. *Social Policy and Society*, 11(4), 601-612.
- Gad, F. (1969). *Grønlands historie: 1700-1782*. Nyt Nordisk Forlag.
- Gad, F. (1974). Fire detailkomplekser i Grønlands historie 1782-1808: Sammenstilling og fortolkning af materiale. Nyt Nordisk Forlag.
- Gam, M. (1972). *Een gang Grønland—Altid Grønland*. Fremad.
- Grønlands Politi. (2019). *Årsstatistik 2019*.
- Grønlandsudvalget af 1960. (1964). *Betænkning fra Grønlandsudvalget af 1960* (Betænkning, 363). S. L. Møllers Bogtrykkeri.

- 260 Gustafsson, H. (2000). Præsten som velfærdsforvalter i tidligt moderne tid. In T. Knudsen (Ed.), Den nordiske protestantisme og velfærdsstaten. Aalborg Universitetsforlag.
- Habermas, J. (1996). Teorien om den kommunikative handlen. In PPP-serien, nr. 101. Aalborg Universitetsforlag.
- Harild, B., Houmann, B., Jarnvig, G., & Jensen, F. T. (1987). Det gælder mennesket: KFUKs sociale arbejde 1947-1987: Udgives i anledning af 40 års jubilæum i Danmark og 25 års jubilæum i Grønland. KFUK.
- Indenrigsministeriet. (1928). Beretninger og Kundgørelser vedrørende Styrelsen af Grønland. J. H. Schultz Forlag.
- Israel, J. (1969). Fremmedgørelse: Fra Marx til moderne sociologi. Rhodos.
- Kleivan, I. (1983). Annoteret bibliografi: Herrnhuterne eller brødremenigheden i Grønland. Grønland, 31(8/10), 304-339.
- Knudsen, T. (2000). Tilblivelsen af den universalistiske velfærdsstat. In T. Knudsen (Ed.), Den nordiske protestantisme og velfærdsstaten. Aarhus Universitetsforlag.
- Kretz, FR. (1912). Rigsdagsårbog. Schultz.
- Manuel, P. C., & Glatzer, M. (2019). Foreword. In P. C. Manuel & M. Glatzer (Eds.), Faith-Based Organizations and Social Welfare. Palgrave Macmillan.
- Marquardt, O., Seiding, I., Frandsen, N. H., & Thuesen, S. (2017). Koloniale strategier i en ny samfundsorden 1845-1904. In H. C. Gulløv (Ed.), Grønland—Den Arktiske Koloni. Gads Forlag.
- Memmi, A. (1991). The colonizer and the colonized (Expanded). Beacon Press.
- Ministeriet for Grønland. (1952). Beretninger Vedrørende Grønland 1948-1950. Nielsen & Lydiche.
- Petersen, S. (2017, November 27). Der er 878 hjemløse i landet. Sermitsiaq Ag.
- Rink, H. (1857). Forslag til Oprettelse af et Slags Forstanderskaber ved Kolonierne i Grønland til Bestyrelse af de Indfødtes Fællesanliggender. Departementstidende, No 42. Den.
- Said, E. W. (1978). Orientalism. Pantheon Books.
- Schultz-Lorentzen, C. W. (1921). Fra Mission til Kirke. In Chr. Ludwigs (Ed.), 1721–1921—Tohundredaarsdagen for den grønlandske Missions Begyndelse. Lohse.
- Søndergaard, B. (2017a, November 8). Grønlænderne er et af de mest troende folk i verden. Kristeligt Dagblad.
- Søndergaard, B. (2017b, November 8). Grønlands kirke vender ryggen til sociale problemer. Kristeligt Dagblad.
- Thuesen, S. T. (2007). Fremmed blandt landsmænd: Grønlandske kateketer i kolonitiden. Atuagkat.
- Truels Jensen, F. (1993). Græsrødder og trækroner: Et liv—Set i bakspejlet. Unitas.
- US Congress. (1996). Personal Responsibility and Work Opportunity Reconciliation Act of 1996. 104-193. <https://www.congress.gov/104/plaws/publ193/PLAW-104publ193.pdf>
- Vammen, T. (2003). Fanny Truels Jensen. In Dansk Kvindesbiografisk Leksikon. KVINFO.
- Watkinson, A. M. (2015). The Second Coming: Faith-Based Organizations, Public Services, and Policy. *Affilia*, 30(4), 476-488.